

17.-18.4.1974
10

Projekt wystąpienia I Sekretarza
KC PZPR tow. E. Gierka
w drugim punkcie DKP

SZANOWNI TOWARZYSZE !

Za rok przypada 20 rocznica doniosłego wydarzenia.

Dnia 14 maja 1955 roku w Warszawie przedstawiciele państw socjalistycznej wspólnoty podpisali Układ Warszawski - polityczno-obronny sojusz, który stał się niezawodną gwarancją pomyślnego rozwoju budownictwa socjalistycznego w naszych krajach, ich bezpieczeństwa i pokoju w Europie.

Myślę, że jesteśmy wszyscy zgodni co do tego, by obchodom XX-lecia Układu Warszawskiego nadać wysoką rangę. Cały bowiem okres, który upłynął od zawarcia Układu potwierdza jego wielkie, fundamentalne wręcz znaczenie dla naszej wspólnoty, dla sytuacji w Europie i w świecie.

Nasza partia i rząd, nasz naród szczerą się tym, że Warszawa - stolica socjalistycznej Polski, dała swe imię temu Układowi. Radzi jesteśmy również, że właśnie na obecnej odbywającej się w Warszawie naradzie Doradczego Komitetu Politycznego, staje sprawa podjęcia odpowiednich przygotowań do obchodów XX-lecia Układu. Obchody XX-lecia Układu mieć więc będą głęboką wymowę i olbrzymie znaczenie polityczne. Stosownie do tego powinniśmy je wspólnie przygotować.

Pozwólcie, Towarzysze, że rozpoczynając omawianie tego punktu porządku dziennego naszej obecnej narady, podkreślę kilka spraw związanych z dotychczasowym historycznym dorobkiem Układu Warszawskiego, jak również z jego obecną i przyszłą rolą.

Zawierając go przed 19 laty, kraje nasze kierowały się zasadniczymi wymogami swego bezpieczeństwa. Wyciągnęły wówczas wnioski z ciężkich doświadczeń naszych narodów, z tragicznych doświadczeń II wojny światowej. Układ Warszawski bazował na klasowym sojuszu naszych krajów ze Związkiem Radzieckim, którego zwycięstwo nad faszyzmem przyniosło naszym narodom wolność i z którym braterska przyjaźń stała się podstawową gwarancją ich niepodległości i suwerenności, ich rozwoju i bezpieczeństwa. W oparciu o przyjaźń i sojusz z ZSRR, którego potęga i pomoc stanowiły skuteczną osłonę rewolucyjnych przemian w naszych krajach, stworzyliśmy wówczas wielostronny związek polityczno-obronny, który utrwalał rewolucyjne przemiany w Europie, stawiał nieprzebytą tamę na wszystkich szlakach imperialistycznej penetracji i agresji wobec naszych narodów.

Wyciągnęliśmy wówczas wnioski z konkretnej sytuacji, jaka powstała w Europie i w świecie. Niełatwe to były warunki. Imperializm nie chcąc pogodzić się z historycznymi przeobrażeniami, jakie się dokonały w wyniku zwycięstwa nad faszyzmem i rewolucji socjalistycznej, snuł plany antykomunistycznych akcji oraz poprzez rozbudowę powołanego w 1949 roku paktu północno-atlantyckiego tworzył bazę polityczno-militarnego nacisku na nasze kraje oraz machinę ewentualnej

przeciwko nim agresji. Forsowano wówczas oficjalnie tezę o "powstrzymaniu", czy "odsuwaniu" socjalizmu, rozpętano ogarniającą cały świat "zimną wojnę", uruchomiono na wielką skalę wyścig zbrojeń. Szczególnie niebezpieczne stało się odejście przez mocarstwa zachodnie od zobowiązań poczdamskich, przekształcanie Niemieckiej Republiki Federalnej w antykomunistyczny bastion i włączenie jej do agresywnego paktu NATO.

Jak wiadomo, kraje nasze czyniły wówczas wiele, by zapobiec takiemu rozwojowi sytuacji. Związek Radziecki proponował zwołanie ogólnoeuropejskiej konferencji z udziałem Stanów Zjednoczonych w celu podjęcia kroków zmierzających do likwidacji groźby powstania przeciwnych ugrupowań militarnych, zapobieżenia odrodzenia się militarizmu niemieckiego i osiągnięcia międzynarodowego odprężenia. Jednakże propozycje krajów socjalistycznych, w tym również koncepcje polskie dotyczące europejskiego systemu bezpieczeństwa zbiorowego zostały odrzucone. Forsując wyścig zbrojeń, wprowadzając Niemiecką Republikę Federalną na drogę militarizmu i odwetu pogłębiano realne zagrożenie dla pokoju w Europie i świecie.

W takiej właśnie sytuacji państwa socjalistyczne powołały Układ Warszawski. Podstawowymi jego celami było zapewnienie bezpieczeństwa krajów socjalistycznej wspólnoty oraz zapewnienie pokoju w Europie. Zostało to wyrażone w jego postanowieniach, było i jest główną treścią jego całej działalności.

B

Dziś możemy z pełnym uzasadnieniem stwierdzić, że cele te pomyślnie i konsekwentnie realizujemy. Wspólnym wysiłkiem zapewniliśmy nienaruszalność bezpieczeństwa wszystkich naszych krajów. Istnienie naszego sojuszu, jego potęga obronna i aktywność polityczna miały i nadal mają doniosłe znaczenie dla kształtowania w Europie i w świecie takiego układu realnych sił, który zapewnia najdłuższy, już blisko 30-letni okres pokoju w Europie, umożliwia zapobieżenie trzeciej wojnie światowej.

Osiągnięcie tego wszystkiego nie przyszło łatwo. Wymagało trudu naszych narodów, odbudowujących i umacniających potencjał gospodarczy, naukowy i kulturalny. Historia świata nie zna tak szybkiego i wszechstronnego społeczno-gospodarczego awansu, jak rozwój państw socjalistycznej wspólnoty. Osiągnięty on został dzięki socjalizmowi, w warunkach pogłębiającej się stale przyjaźni i współpracy, na gruncie braterstwa, zasad internacjonalizmu i prawdziwej zgodności celów.

Największy podstawowy wkład do tworzenia ekonomicznej i obronnej potęgi wspólnoty socjalistycznej wniósł naród radziecki, który budując komunizm, rozwinął na wielką skalę potencjał swojej Ojczyzny, pomagał po bratersku innym zaprzyjaźnionym narodom i wspierał wszystkie siły antyimperialistyczne w świecie. Poważny wkład do tej potęgi Układu Warszawskiego wniósł każdy z jego członków, każdy z bratnich krajów. Wspólnym wysiłkiem stworzyliśmy silne i sprawne Zjednoczone Siły Zbrojne Układu. Słusznie stawialiśmy na wzrost mocy

i gotowości naszych armii, doskonaląc koalicyjny system obronny.

Bez tego żaden z naszych krajów nie mógłby spokojnie budować swojej bezpiecznej teraźniejszości i przyszłości.

Układ Warszawski spełnia fundamentalną rolę nie tylko z punktu widzenia międzynarodowego bezpieczeństwa i pokoju. Jako klasowy polityczno-obronny sojusz państw socjalistycznych przyczynił się i przyczynia do umacniania ich ideowo-politycznej jedności. Stanowi on wspólny, kolektywny organizm międzynarodowy, w którym wzajemne stosunki między jego uczestnikami stanowią realizację zasad równości i suwerenności na podstawie proletariackiego internacjonalizmu. Działanie Układu Warszawskiego oparte o te założenia, o wzajemną przyjacielską konsultację i koordynację - stanowi jeden z dobitnych przykładów nowych, kształtowanych przez socjalizm stosunków między państwami. Stworzenie tego związku bratnich krajów jest przede wszystkim zasługą naszych marksistowsko-leninowskich partii, wcielających konsekwentnie w życie idee proletariackiego internacjonalizmu.

SZANOWNI TOWARZYSZE !

Układ Warszawski jest i pozostaje na przyszłość naszym głównym wspólnym narzędziem w walce politycznej, jaką razem toczy-
my o umocnienie międzynarodowego bezpieczeństwa i pokoju w Europie i w świecie.

Stałemu rozwojowi socjalistycznej wspólnoty, umacnianiu jej potencjału gospodarczego i obronnego towarzyszyły nierozłącznie

15

doniosłe inicjatywy ZSRR i innych bratnich krajów, nasze wspólne inicjatywy zmierzające do rozładowania napięcia politycznego, ograniczenia wyścigu zbrojeń i rozszerzenia współpracy między państwami zgodnie z leninowską doktryną pokojowego współistnienia państw o odmiennych ustrojach.

Pragnę przypomnieć zwłaszcza doniosłe decyzje narady Doradczego Komitetu Politycznego, odbytej w styczniu 1965 roku, a więc 9 lat temu, w Warszawie, Deklarację przyjętą na naradzie Komitetu w 1966 roku w Bukareszcie, Deklarację narady w Sofii, Apel Budapeszteński, ważne posiedzenie w Moskwie w sierpniu 1970 roku, przyjęte na berlińskiej naradzie. Oświadczenie w sprawie umocnienia bezpieczeństwa i rozwoju pokojowej współpracy w Europie oraz Deklarację i inne doniosłe dokumenty ogłoszone po ostatniej naszej naradzie w Pradze w styczniu 1972 roku.

Wszystkie te posiedzenia i przyjęte na nich dokumenty odegrały wielką rolę w naszej ofenzywie o pomyślny rozwój sytuacji w Europie. Potwierdzaliśmy w ten sposób, że Układ Warszawski to nie tylko tarcza obronna naszej wspólnoty, ale także ośrodek głównych inicjatyw politycznych i dyplomatycznych o doniosłym znaczeniu dla wszystkich narodów Europy, utorowaliśmy drogę do odprężenia, do normalizacji stosunków i do zwołania odbywającej się obecnie europejskiej konferencji.

Dla tego decydującego postępu w naszej wspólnej walce o umocnienie międzynarodowego bezpieczeństwa, który osiągnęliśmy w ostatnich latach węzłowe znaczenie miały Wielki Program Pokoju uchwalony na XXIV Zjeździe KPZR oraz jego śmiała realizacja przez Biuro Polityczne KC KPZR i osobiście przez tow. Leonida Breżniewa.

Dziś możemy stwierdzić, że pomyślnie wcielamy w życie to, co wspólnie zawarliśmy w deklaracjach i oświadczeniach Układu, a także to, co wspólnie z partiami komunistycznymi Europy uchwaliliśmy w Karlowych Warach. W istocie zostały osiągnięte podstawowe przesłanki bezpieczeństwa Europy sprecyzowane w Apelu Budapeszteńskim.

Poprzez układy zawarte z Niemiecką Republiką Federalną doprowadziliśmy do powszechnego uznania nienaruszalności i ostatecznego charakteru granic ukształtowanych w Europie po II wojnie światowej. Ma to szczególnie ważne znaczenie. Jednocześnie umocniliśmy procesy odprężeniowe oraz współpracę między państwami europejskimi. Wszystkie nasze kraje brały i biorą udział w realizacji tej polityki. Każdy z naszych krajów - na miarę swoich możliwości - wnosi wkład do tego wielkiego procesu pozytywnych przemian w sytuacji międzynarodowej.

Osiągnięcia ostatnich lat są wynikiem jednolitego działania kształtowanego na posiedzeniach Doradczego Komitetu Politycznego, na posiedzeniach Ministrów Spraw Zagranicznych i Komitetu Ministrów Obrony. Nie ulega wątpliwości, że zarówno te najważniejsze, jak i inne formy konsultacji i koordynacji, wypracowywania wspólnej strategii i

17

taktyki winniśmy kontynuować oraz doskonalić w następnych latach - na miarę zadań, jakie przed nami stoją. Z pewnością sprawa ta zostanie poruszona w dalszej dyskusji. Ze swej strony opowiadalibyśmy się za częstszymi, możliwie regularnymi spotkaniami ministrów Spraw Zagranicznych.

TOWARZYSZE !

Jak potwierdziła to w pełni dyskusja nad pierwszym punktem porządku obrad naszego posiedzenia, wchodzimy w nowy okres rozwoju Europy i świata. Posiadamy coraz lepsze warunki do dalszego utrwalania odprężenia, umacniania go w Europie i rozszerzania na inne rejony, uczynienia tego procesu nieodwracalnym.

Konsekwentnie dążymy do realizacji tego wielkiego zadania Układu Warszawskiego, jakie postawiliśmy w preambule Układu i które brzmi: "Układające się Strony potwierdzają swe dążenie do stworzenia systemu bezpieczeństwa zbiorowego w Europie, opartego na udziale w nim wszystkich państw europejskich, niezależnie od ich ustroju społecznego i państwowego, co pozwoliłoby połączyć ich wysiłki w interesie zabezpieczenia pokoju w Europie".

Jest to naszym fundamentalnym długofalowym zadaniem i wymaga stałych, uporczywych działań. Podtrzymujemy przy tym potwierdzone w Deklaracji Bukareszteńskiej stanowisko, że w wypadku rozwiązania sojuszu północno-atlantycznego, Układ Warszawski zostanie również rozwiązany i że miejsce obu sojuszków powinien zająć system

bezpieczeństwa europejskiego, do którego dążenie wyraziliśmy w paragrafie 11 Układu.

Jest jednak oczywiste, że nie ma obecnie warunków dla realizacji tej idei i że prawdopodobnie upłynie jeszcze wiele czasu zanim takie warunki powstaną. Wręcz przeciwnie, jak stwierdziliśmy to już przy omawianiu 1-ego punktu porządku obrad, istnieją tendencje do dalszego umacniania paktu północno-atlantycznego. Przeciwnicy socjalizmu nie zrezygnowali bowiem z wyścigu zbrojeń. Państwa - członkowie NATO podwyższają budżety na zbrojenia, umacniają swój potencjał militarny skierowany przeciw wspólnotie socjalistycznej, doskonałą mechanizmy współdziałania militarnego i politycznego. Zjednoczone klasowym interesem kompleksy militarno-przemysłowe, związane z nimi siły zimnej wojny i reakcji nie zrezygnowały z hamowania procesów odprężeniowych i cofnięcia tych przemian w stosunkach międzynarodowych, które ograniczają ich możliwości działania.

Co więcej, o czym też mówiliśmy w 1-szym punkcie porządku obrad, forsowane są coraz intensywniej projekty zbudowania na bazie gospodarczej integracji obecnej 9-cki EWG również integracji polityczno-wojskowej, włącznie z tworzeniem wspólnych sił nuklearnych.

Niezbędne jest więc utrzymywanie i dalsze doskonalenie obronnego potencjału Układu Warszawskiego, jego Zjednoczonych Sił Zbrojnych, zgodnie z programami wypracowywanymi przez ich Dowództwo i jego Radę Wojskową.

Na naradach Doradczego Komitetu Politycznego w ostatnich latach i we wspólnych dokumentach nakreśliliśmy najważniejsze wspólne cele. Dotychczasowy postęp odprężenia to dopiero początek tego procesu. Czeka nas dalsza intensywna walka, w tym o pełne przestrzeganie układów zawartych z NRF, o doprowadzenie do pomyślnego zakończenia konferencji europejskiej, a następnie realizację jej postanowień. Jest to walka w warunkach ostrych oporów ze strony sił tracących pozycję i znaczenie, w warunkach toczącej się walki wewnątrz krajów kapitalistycznych o treść i zakres stosunków między państwami o odmiennych ustrojach.

Widząc z całą ostrością te sprawy, winniśmy umacniać również naszą jedność działania, będącą gwarancją skuteczności wpływania na procesy międzynarodowe, korzystne dla socjalizmu i każdego państwa - członka wspólnoty. Musimy prowadzić naszą działalność tak, aby ograniczać przeciwnikom pokojowego współistnienia możliwości przeciwstawienia się polityce odprężenia. Dotyczy to szczególnie - jak już stwierdzaliśmy - naszego działania po Konferencji Bezpieczeństwa Europejskiego oraz dalszego skutecznego prowadzenia negocjacji w Wiedniu na temat redukcji sił zbrojnych i zbrojeń, których celem winno być odprężenie militarne bez uszczerbku dla bezpieczeństwa w Europie.

Strategia polityki pokojowego współistnienia realizowana konsekwentnie przez kraje naszej wspólnoty przynosi bezsporne korzyści naszym narodom i wszystkim siłom socjalizmu i postępu na świecie. Przyspieszyliśmy tempo budownictwa socjalistycznego, uzyskując coraz

lepsze wyniki w rozwoju gospodarki, nauki i kultury. Stale poprawiamy materialne i kulturalne warunki życia naszych narodów. Umacniamy jedność, braterstwo i współpracę między bratnimi krajami.

Polityka odprężenia, jak wykazuje praktyka, ułatwia także działalność partiom komunistycznym i robotniczym w krajach kapitalistycznych, jak również sprzyja pogłębianiu się wszystkich tendencji antyimperialistycznych w świecie.

Czas obecny wymaga głębszego wnikania w naturę poszczególnych zjawisk na arenie międzynarodowej, ich przyczyny i wielorakie uwarunkowania. Naszym zdaniem stawia to tym silniej potrzebę dalszego doskonalenia naszego współdziałania w ramach Układu Warszawskiego na miarę aktualnych i przyszłych potrzeb. Chodzi o to, aby w większym stopniu wykorzystywać możliwości każdego państwa wspólnoty socjalistycznej we wspólnym skoordynowanym działaniu na rzecz stałego umacniania bezpieczeństwa i rozszerzenia pokojowej współpracy, kształtowania warunków zbliżających budowę ogólnoeuropejskiego systemu bezpieczeństwa zbiorowego. Zachowując wszystkie zasadnicze funkcje Układu Warszawskiego, powinniśmy jednocześnie doskonalić nadal jego mechanizmy.

Poszczególne kraje członkowskie, w tym również Polska, wysuwały już pewne konkretne propozycje dotyczące dalszego doskonalenia systemu konsultacji i koordynacji politycznej w ramach Układu. Zapewne również w toku naszej obecnej dyskusji zgłoszone zostaną sugestie w tej

ważnej kwestii. Sądzę, że jesteśmy zgodni, iż propozycje zmierzające w tym kierunku zasługują na wnikliwe rozpatrzenie i dlatego byłoby słuszne, abyśmy zlecieli naszym przedstawicielom wypracowanie odpowiednich wspólnych wniosków.

Wielkie zadania, jakie nasz polityczno-obronny sojusz spełnia w Europie i na całej arenie międzynarodowej, zadania, które obecnie realizujemy i które stawiać będzie przed nami przyszłość wymagają doskonalenia Układu Warszawskiego.

Zadania te bowiem możemy podejmować i skutecznie realizować tylko w warunkach stałego umacniania naszej jedności i braterstwa, bliskiego współdziałania wszystkich państw Układu Warszawskiego oraz ich pełnej solidarności z główną siłą naszego sojuszu - Związkiem Radzieckim.

Nasza jedność, solidarność i współdziałanie - to podstawa podstaw wszystkich dotychczasowych osiągnięć i główna gwarancja dalszego nieustannego postępu w umacnianiu socjalizmu i utrwalaniu pokoju.

SZANOWNI TOWARZYSZE !

Wchodząc w 20-ty rok istnienia Układu Warszawskiego, możemy być dumni z osiągnięć, tak w rozwoju naszych krajów, jak i na arenie międzynarodowej.

Myślę, że jesteśmy w pełni zgodni, by XX-lecie Układu przygotować odpowiednio do rangi tego jubileuszu. Dlatego proponuję, abyśmy upoważnili Zjednoczony Sekretariat w składzie powołanym na obecnym posiedzeniu Doradczego Komitetu Politycznego do przygotowania odpowiednich dokumentów i propozycji dotyczących obchodów tej rocznicy.

Proponuję, aby Zjednoczony Sekretariat przedstawił wyniki swych prac na najbliższym spotkaniu Pierwszych Sekretarzy Komitetów Centralnych bratnich Partii.

Sądzę, że upoważniony przez nas Sekretariat winien przystąpić do pracy jak najszybciej.

Jednocześnie w imieniu Komitetu Centralnego naszej partii, Rady Państwa i Rady Ministrów PRL pragnęlibyśmy zaproponować zwołanie uroczystego jubileuszowego posiedzenia Doradczego Komitetu Politycznego w maju 1975 roku w Warszawie, gdzie Układ został zawarty.

Bylibyśmy niezmiernie zaszczytzeni, gdyby towarzysze przyjęli tę naszą propozycję.